

Doznania oniryczne i ich przesłanie

w Księdze Rodzaju

STRESZCZENIE

Niniejsza praca staje się próbą lepszego zrozumienia przesłania teologicznego Księgi Rodzaju, a w szczególności w perykopach mówiących o doznaniach onirycznych ludzi biblijnych. Autorka starała się najpierw wyodrębnić passusy święte, w których mowa o snach, by po tym dokonać analizy językowej zawartych tam hebrajskich terminów. Zauważa się, że hagiografowie użyli dwójakiego słownictwa, by określić moment snu, w którym człowiek się znalazł bądź został pogrążył w nim przez Jahwe. Dwa terminy, którymi są *חלום* oraz *חלמה* posłużyły zatem do podzielenia tych onirycznych rzeczywistości.

Posłużenie się tym specyficznym kanałem transmisyjnym w kontakcie z człowiekiem powoduje, że wśród wielu sposobności, którymi Bóg przekazuje swoją wolę człowiekowi, to właśnie sen ukazuje się jako szczególny. Jest to bowiem moment pełny sekretu, przepojony intymnością, gdzie człowiek jest niby nagi, niemogący niczego ukryć. Wielokrotnie był tylko biernym obserwatorem tego, co działo się wokół niego. Jahwe jako Inicjator snu, staje się więc jedynym aktywnym uczestnikiem, oferując człowiekowi to, co ten skrycie pragnął, bądź rzeczywistości przekraczające jego oczekiwania. Tak Adam otrzymuje Ewę, Abram zapowiedzi liczego potomstwa, a Jakub ochronę i nieustanną obecność Boga przy nim. W snach Księgi Rodzaju przebija fakt, że człowiek stojąc wobec Majestatu Jahwe nie jest Mu w stanie niczego zaoferować w zamian. Przynajmniej nic tak wartościowego, jak dary, którymi chce obsypać Bóg człowieka. Patriarchowie zatem ofiarowują nie tylko wiarę, ale przez kawałek swego ciała podczas obrzezania starają się w sposób widzialny powiązać los swój i swych przyszłych potomków z Jahwe.

W dysertacji można wyróżnić trzy części. Pierwsza z nich zajmuje się wybranymi kwestiami wprowadzającymi, które charakteryzują Księgę Rodzaju, a więc gatunki literackie, formy wypowiedzi czy struktury. Trójpodział tejże Księgi ukazuje się jako poukładana historia. Najpierw prehistoria biblijna (Rdz 1-11), potem historia ojców (Rdz 12-36) oraz kończąca tę Księgę nowela o Józefie (Rdz 37-50). Genealogie, które stają się istotnymi elementami łączą

Impryja Blandyna

historie ludzkości od Adama aż do śmierci Józefa, by tym samym utorować drogę ku Księdze Wyjścia, a tym samym do otwarcia przełomowych wydarzeń w dziejach narodu wybranego.

Patrząc tematycznie, drugi i trzeci rozdział niniejszej rozprawy skupia się wokół perykop biblijnych Księgi Rodzaju, w których omówione zostają nie tylko zagadnienia redakcyjne poszczególnych passusów, ale dokonana zostaje również egzegeza tych natchnionych tekstów. Rozdział drugi zatem związany jest z użyciem terminu תַּרְדֵּמָה, którym przez Jahwe dotknięci zostają Adam i Abram. Analogicznie do drugiego, rozdział trzeci rozwija rzeczywistości oniryczne biblijnych mężów, których sny ukazano za pomocą słowa הִלֹּם. Mowa wówczas o Abimeleku, Jakubie, Labanie, podczaszym, piekarzu i faraonie, królu egipskim. Wypisana paleta mężów wskazuje, że Jahwe nie tylko chętnie posługiwał się tym sposobem komunikacji z człowiekiem, ale pragnienie uświadomienia nie-Izraelitom, że jedynie Jahwe jest prawdziwym Bogiem powoduje, że również oni zostają tą intymną metodą rozmowy dotknięci.

Czwarty rozdział dysertacji stanowi niejako podsumowanie wydarzeń onirycznych, poprzez ukazanie ich aktualności w tematach teologicznych zawartych nie tylko w Starym Testamencie, ale rozciągających się na całe Pismo Święte. Każdy, przeżyty przez człowieka sen ma wpływ nie tylko na niego samego, jego teraźniejszy czy przyszły los, ale odciska piętno na bliższym i dalszym otoczeniu. Nie zatrzymuje się jednak na tym, gdyż przekracza czas i szerokości geograficzne. Wysnuć można zatem wniosek, że człowiek chociaż staje się coraz to bardziej mądry, bogatszy o doświadczenia życiowe, technologie i zdobyte wiedze, ciągle jest taki sam. Boryka się jak jego przodkowie z trudami, ma podobne problemy, nadzieje, marzenia czy oczekiwania. Zawsze powątpiewał i miał ufność, że Ktoś będący od niego mocniejszy go wysłucha i wspomże. W tym również jawi się niezmienna aktualność przesłania Pisma Świętego, które człowieka rozumie i któremu pragnie dać wskazówki, że wiara w Boga, staje się poręką dóbr, mogących spełnić najskrytsze marzenia, jak i te pragnienia, których człowiek może nie odczuwać jako konieczne, ale które dadzą mu szczęście wieczne.

Słowa klucze: sen, Księga Rodzaju, Bóg, człowiek, objawienie

Pracownia Blandyna

Oneiric experiences and their message in the Book of Genesis

SUMMARY

This work is an attempt to better understand theological message of the Book of Genesis, and in particular in pericopes about the experiences of dreamlike Bible people. The author first tried to extract the holy passages in which dreams are spoken, and then to analyse the language of the Hebrew terms contained therein. It is noted that the hagiographers used the two-word vocabulary to determine the moment of sleep in which a man was found or was plunged in by Yahweh. The two terms, which are תרדמה and תלום, therefore served to divide these oneiric realities.

The use of this specific transmission channel in contact with a human means that among the many opportunities God gives his will to man, it is the dream that appears as a special occasion. It is a moment full of secret, imbued with intimacy, where a man is naked, unable to hide anything. Many times he was only a passive observer of what was happening around him. Jehovah, as the initiator of sleep, becomes the only active participant, offering to man what he secretly wanted, or reality exceeding his expectations. Thus Adam receives Eve, Abram of the announcement of many offspring, and Jacob's protection and the constant presence of God with him. In the dreams of the Book of Genesis, the fact that a person standing in front of the Majesty of Yahweh is unable to offer anything in return pierces. At least nothing as valuable as the gifts God wants to shower. Patriarchs, therefore, offer not only faith, but through a piece of their body during circumcision, they strive to visibly link the fate of their and their future descendants with Yahweh.

Three parts can be distinguished in the dissertation. The first one deals with selected introductory issues that characterize the Book of Genesis, and thus literary genres, forms of expression or structure. The tripartite of the Book appears as a well-arranged story. First, the biblical prehistory (Genesis 1-11), then the history of fathers (Gen. 12-36) and the closing of the book about Joseph (Gen. 37-50). Genealogies, which become essential elements, connect human history from Adam to the death of Joseph, thus paving the way to the Book of Exodus, and thus opening the ground breaking events in the history of the chosen nation.

Prigayee Blandyna

Looking thematically, the second and third chapter of this dissertation focuses on the Biblical pericope of the Book of Genesis, in which not only the editorial issues of the particular passages are discussed, but also the exegesis of these inspired texts. The second chapter is therefore related to the use of the term תַּרְדֵּמָה, which Adam and Abram are afflicted by Yahweh. Analogously to the second, the third chapter develops the oneiric reality of biblical husbands, whose dreams were shown using the word קָלוּם. I am speaking of Abimelech, Jacob, Laban, a cupbearer, a baker and a pharaoh, an Egyptian king. Written palette of husbands indicates that Yahweh not only readily used this way of communicating with man, but the desire to make non-Israelis aware that only Yahweh is the true God causes that they too become this intimate method of conversation afflicted.

The fourth chapter of the dissertation is a summary of oneiric events, by showing their relevance in theological themes included not only in the Old Testament, but extending throughout the Holy Scriptures. Each dream, experienced by man, affects not only him, his present or future fate, but imprints on his nearer and further surroundings. However, it does not stop at this because it exceeds latitude and longitude. One can draw the conclusion that man, although he is becoming more and more wise, richer with life experiences, technologies and knowledge, is still the same. He struggles with hardships like his ancestors, has similar problems, hopes, dreams or expectations. He always doubted and had confidence that someone stronger than him would hear and support him. In this also appears the unchangeable timeliness of the message of the Scriptures which man understands and wants to give guidance that faith in God becomes a guarantee of goods that can fulfil the innermost dreams, as well as those desires that a person may not feel necessary but which they will give him eternal happiness.

Key words: a dream, Genesis, God, man, revelation

Przemysław Blandyna